

ГРОШЫ НА БАЛОЦЕ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Дырэктар завода Пётр СЛЯСАРЧЫК адзначае, што за 62 гады прадпрыемства здабыло каля 13,3 млн тон торфу, з якога было выраблена ўжо 6 млн тон паліўнага брыкету.

Выкарыстанне такога аб'ёму мясцовага паліва дазволіла замясціць больш за 2,8 млрд кубічных метраў прыроднага газу, што па сённяшніх цэнах — амаль 1 млрд долараў.

Легендарнае прадпрыемства і цяпер дзейнічае ў тры змены на працягу ўсяго года, за выключэннем аднаго месяца, калі ажыццяўляецца капітальны рамонт і мадэрнізацыя абсталявання. Прымяненне самых сучасных тэхналогій і падыходаў у арганізацыі вытворчасці, укараненне больш энергаэфектыўных ліній дазваляе зніжаць выдаткі і дасягаць канкурэнтнай цаны прадукцыі завода нават пры пастаўках на экспарт, упэўнены Пётр Слясарчык. А вось сыравіннай базы мясцоваму заводу хопіць на многія дзесяцігоддзі. Падлічана, што за 62 гады з 30 млн тон запасаў торфу на радовішчах, якія адведзены для торфаздабычы гэтаму прадпрыемству, здабыта і перапрацавана менш чым палова існуючых аб'ёмаў.

Да экалогіі — дружалюбна

Валерый Кавалёў таксама падкрэсліў, што здабыча торфу, вытворчасць торфабрыкетаў і іншай прадукцыі з тарфяной сыравіны, а таксама рэкультывацыя выпрацаваных участкаў такіх радовішчаў у Беларусі ажыццяўляецца па экалагічна дружалюбных тэхналогіях. Паводле інфармацыі дырэктара завода, «ТБЗ Усяж» за больш чым 60 гадоў сваёй дзейнасці выпрацаваў 3 тыс. га з адведзеных яму 7,5 тыс. га. З іх 700 га перададзена пад сельгасвытворчасць, 2,3 тыс. га — лягасам. А на тэрыторыі плошчай больш за 200 га быў створаны гідралагічны заказнік мясцовага значэння. «Сёння многія аматары рыбнай лоўлі, і не толькі з Беларусі, ведаюць Усяжскія разлівы як чудаўнае месца рыбалкі», — з гордасцю гаворыць Пётр Слясарчык.

На гэты конт сваё важнае слова сказала і навука. **Галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута прыродакарыстання НАН Беларусі акадэмік Іван ЛІШТВАН** лічыць, што паўторнае зава-

ненне такіх тэрыторый з'яўляецца адным з самых эфектыўных і экалагічных сучасных спосабаў рэкультывацыі былых радовішчаў торфу. Але нават калі б проста пакінулі выпрацаваны тарфянікі ў тым выглядзе, як яны ёсць, то даследаванні паказваюць, што праз 7-10 гадоў яны самастойна вяртаюцца ў свой першапачатковы стан, робяцца азёрамі і балотамі, аднаўляецца прыродна-біялагічная разнастайнасць, бо прырода бярэ сваё, а торфаздабыча не наносіць ёй незагойных ран.

Калі з нізіннага торфу прапануецца «штампаваць» паліўныя брыкеты, то з торфу верхавога лепш рабіць сапраўды інавацыйны прадукт — высакаякасныя грунты.

Здабыча торфу з балотных масіваў ажыццяўляецца ў цёплым сезон — звычайна з мая па верасень. Праца тарфянікаў доўжыцца ад першых промняў сонца да ночы. Здабываецца торф айчыннай тэхнікай і вывозіцца з балот чыгуначным транспартам магістральнай вузкакалейкі, працягласць якой складае каля 30 кіламетраў. Спачатку торф збіраецца ў велізарныя бурты вагой да 3 тысяч тон у кожным. Усяго за сезон на палях спецыялісты фарміруюць каля 200 тысяч тон такога паўфабрыката.

Цяпер на торфабрыкетным заводзе працуюць 300 чалавек, аднак ён з'яўляецца горадаўтваральным прадпрыемствам і крыніцай цеплавой энергіі для пасёлка Усяж, дзе жыве 1,6 тысячы жыхароў у камфортных умовах з развітой гандлёвай і сацыяльнай інфраструктурай.

Паліўная перспектыва

Па здабычы торфабрыкетаў (каля 1,3 млн т) Беларусь у свеце займае першае месца. Але што нам гэта дае? Насельніцтва мае таннае пачное паліва, якое напалоўу датуецца дзяржавай. Пэўная частка торфу

прапануецца энергетычнаму сектару і на экспарт. А вось з апошнім існуюць пытанні. Калі ў 2012 годзе было прададзена паліўнага брыкету на 26 млн долараў, то летась мы заробілі на такім экспарце толькі 11 млн «зялёных». Да і кошт торфу за мінулы год знізіўся з 50-54 еўра за тону да 45-48 еўра. І гэта сусветныя тэндэнцыі, бо летась вельмі патаннеў вугаль, попыт на які быў мінімальны. А тлумачыцца гэта анамальна цёплай зімой у Еўропе. Сёння нашы брыкеты прадаюцца ў Швецыю, Літву, Латвію, Эстонію, Польшчу і Фінляндыю. У халодныя зімы паўночныя скандынаўскія краіны купляюць нашы брыкеты ў значна большых аб'ёмах. Другім кірункам рэалізацыі здабытага торфу павінны стаць цэментныя заводы і электрастанцыі з высокай эфектыўнасцю выкарыстання такога паліва.

Так пакуюць біг-болі.

Мабільныя міні-заводы

Торфу ў нас і сапраўды даволі шмат, аднак... Гаворка сёння ідзе аб рацыянальным выкарыстанні фінансавых рэсурсаў, якія неабходны для распрацоўкі новых радовішчаў. Маюцца на ўвазе невялікія плошчы тарфяных палёў, якія раней нават не разглядаліся для прамысловай здабычы. Цяпер сучасны зборна-разборны аўтаматызаваны комплекс мягчыма ставіць непасрэдна каля радовішчаў без пракладкі магістральнай чыгуначнай вузкакалейкі. Падобныя комплексы дазваляюць здабываць больш за 20 тысяч тон брыкетаў у год. Сабekoшт падобнай вытворчасці складае каля 2 млн долараў, што ў 50 разоў танней, чым цана буйнага завода з магутнасцю да 100 тысяч тон брыкету ў год. Акрамя таго, абслугоўваецца такі міні-завод невялікай колькасцю спецыялістаў вахтовым спосабам, што не прадугледжвае будаўніцтва жылля і адпаведнай інфраструктуры. Поўная акупляльнасць падобных комплексаў складае каля 4 гадоў. Паводле інфармацыі Валерыя Кава-

лёва, на мінулым тыдні першы такі комплекс пачаў вырабляць брыкеты на радовішчы пад Лідай.

На вагу золата

Калі з нізіннага торфу прапануецца «штампаваць» паліўныя брыкеты, то з торфу верхавога лепш рабіць сапраўды інавацыйны прадукт — высакаякасныя грунты. Яшчэ некалькі гадоў таму тарфяная галіна ў Віцебскай вобласці перажывала не самыя лепшыя часы. Працавалі па-старому, вывозілі з палёў торф і прадавалі шмат, выпускалі нізкакасныя паліўныя брыкеты, ніхто не займаўся распрацоўкай новых радовішчаў.

Пасля змены гаспадара тарфяных прадпрыемстваў сітуацыя тут пачала выпраўляцца, расказвае **намеснік генеральнага дырэктара прадпрыемства «Віцебскаблгаз» па прамысловай і сельгасгаспадарчай вытворчасці Канстанцін ПАЧЭПКА**. «Светлыя галовы» рэгіянальнай паліўнай структуры прапанавалі некалькі слушных ідэй, і справа пайшла. Таму ў Докшыцкім раёне ў кароткія тэрміны быў узведзены ўнікальны для Беларусі экспартаарыентаваны цэх па вытворчасці пажыўных грунтоў і кіпавання торфу. А летась пажыўныя грунты пад маркай «Дзвіна» сталі лаўрэатам конкурсу «Лепшыя тавары Рэспублікі Беларусь». Гэта прамы доказ таго, што грошы ў мадэрнізацыю былі укладзены нездарма.

Грунт тарфяны пажыўны вырабляецца з выкарыстаннем галандскіх складаных угнаенняў і ўжываецца для вырошчвання расады агароднінных культур, кветкавых раслін, саджанцаў дрэў і кустоў, газонаў і для паляпшэння структуры глебы.

Сучаснае абсталяванне цэха дазваляе вырабляць прадукцыю, якая адпавядае патрабаванням самых патрабавальных заказчыкаў, а рэцэптуры грунтоў распрацаваны спецыялістамі праектна-пошукавага інстытута «БелНДІ-палівапраект» у адпаведнасці з рэкамендацыямі НАН Беларусі.

Магутнасць новага завода ў пасёлку Круляўшчызна складае 38 тысяч тон прадукцыі з мясцовага верхавога торфу. Сёння прадпрыемства вырабляе 29 тысяч тон верхавога торфу ў вялікіх кіпах, так званых біг-болах — аб'ём да 6 кубаметраў, а таксама 7 тысяч тон пажыўных грунтоў. Завод мае магчымасць паменшыць аб'ёмы выпуску проста верхавога торфу ў кіпах і адначасова павялічыць выбар складаных пажыўных грунтоў. Вядома, што пажыўныя грунты каштуюць значна больш, чым паўфабрыкат торфу. Прадукцыя пад маркай «Дзвіна» цяпер займае палову ўнутранага рынку (5 тысяч тон), а 2 тысячы тон прадаецца за мяжу.

Сёлета асартымент пажыўных грунтоў істотна пашыраецца. З'явілася серыя пад хвойныя дрэвы, спецыяльныя — для кіпарысаў, кедраў і ўвогуле ўніверсальныя — для дэндрапаркаў. Летась пажыўныя грунты і верхавы торф з віцебскай «прапіскай» актыўна набываліся арганізацыямі Турцыі, Германіі, Італіі, Расіі, Чэхіі, Нідэрландаў і Казахстана. Сёлета наша прадукцыя зацікавіла пажыўцоў Азербайджана, Украіны і Балгарыі. Летась за мяжу прадаў сваёй прадукцыі на суму 3,16 млн долараў, а сёлета плануе павялічыць гэты аб'ём яшчэ на 200 тысяч долараў. А мы з вамі, у сваю чаргу, павінны таксама падтрымаць айчыннага вытворцу. За якасць мясцовых пажыўных грунтоў тут адказваюць.

Сяргей КУРКАЧ. Фота аўтара. Мінск — Усяж — Круляўшчызна — Мінск.

Вузаккалейка — адзіны транспарт на балоце.

■ Факт

СИСТЭМА TAX FREE ПРЫХОДЗІЦЬ У РЭГІЁНЫ

Услед за сталіцай Tax Free (сістэма вяртання падатку на дабаўленую вартасць пакупнікам, якія не маюць пастаяннага месца жыхарства ў краінах Мытнага саюза) пачынае развівацца і ў рэгіёнах.

Першымі на Гродзеншчыне гэта зрабілі ў Лідзе (крамы «Дом гандлю» і «Дамавіты»), і вось цяпер — у абласным цэнтры. Адпаведная інфармацыя з'явілася на ўваходзе і ля кожнай касы гандлёвага дома «Нёман». Верагодна, неўзабаве магчымасцямі гэтай сістэмы скарыстаюцца і іншыя гандлёвыя прадпрыемствы.

Нагадаем, што сістэма Tax Free распаўсюджваецца не на ўсе пакупкі, а толькі на асобныя катэгорыі тавараў, якія абкладаюцца падаткам на дабаўленую вартасць па стаўцы 20%: прадугледжваецца вяртанне ў беларускіх рублях 15% ад кошту тавару без ПДВ. Гэтая сістэма датычыцца не толькі беларускіх тавараў, але і некаторых імпартных, аднак не прымяняецца да падакызных і датацыйных. Вяртанне ПДВ магчыма пры пакупцы ў адной краме на працягу аднаго рабочага дня тавару на суму больш за 800 тысяч рублёў.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

ШТО ТАКОЕ ЕЎРАПЕЙСКАЯ ЯКАСЦЬ АДУКАЦЫІ?

Адказ на гэта пытанне можна будзе атрымаць на I міжнародным адукацыйным форуме «Еўрапейская якасць адукацыі», які пройдзе ў Мінску з 8 па 10 красавіка.

Мэта форуму — аб'яднаць самыя сучасныя і актуальныя прапановы кіраўнікоў, педагогаў, навукоўцаў, экспертаў устаноў вышэйшай, паслядыпломнай і дадатковай адукацыі з Беларусі, краін СНД, Еўрасаюза і Вялікабрытаніі па ключавых пытаннях павышэння якасці падрыхтоўкі спецыялістаў для работы ва ўмовах глабальных пераменаў.

Падчас форуму будуць абмяркоўвацца актуальныя праблемы ў галіне кантролю якасці адукацыі, развіццё дыстанцыйнага навучання, сучасныя тэндэнцыі на сусветным рынку адукацыі, пытанні інтэграцыі, пошуку партнёраў на знешніх рынках і магчымасць больш шырокага ўключэння структур адукацыі краін СНД у міжнародную сістэму адукацыі.

Плануецца, што ўдзел у мерапрыемстве возьмуць прадстаўнікі 200 ВНУ з 50 краін свету, а таксама спецыялісты акрэдытацыйных і кантрольных органаў Вялікабрытаніі і іншых арганізацый, якія маюць дачыненне да адукацыі.

Мерапрыемства пройдзе пры падтрымцы Міністэрства адукацыі, пасольства Беларусі ў Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі. Арганізатарамі выступіла брытанская бізнес-школа «Магна Карта Оксфард» і Цэнтр міжнародных сувязяў.

Плануецца, што такі форум стане традыцыйным і будзе «вандраваць» па розных краінах СНД і свету.

Надзея НИКАЛАЕВА.

■ Як нас дураць

КАТАЎСЯ НА ДАРАГІХ АЎТО І ПАДАРОЖНІЧАЎ ПА ЕЎРОПЕ

26-гадовы мінчанін знайшоў вельмі прасты спосаб разбагацець. У адных знаёмых ён браў грошы ў доўг на развіццё свайго бізнесу па гандлі адзеннем «сэканд-хэнд», іншым прапановаў удзел у гэтай справе за пэўныя інвестыцыі, яшчэ некаму прапановаў прыгнаць добры аўтамабіль з-за мяжы, дзела чаро браў аванс, які часам даходзіў да поўнага кошту машыны...

Вось толькі ні ў адным з пералічаных выпадкаў заёмшчыкі і аўтадылер свае абавязкі не выканаў. А калі падманутыя кліенты і крэдытары звярталіся да яго з прэтэнзіямі, некаторым вяртаў невялікую суму грошай, абяцаючы астатняе аддаць пазней. Камусьці не аддаваў увогуле нічога, спасылаючыся на фінансавыя цяжкасці. Сам жа, як паведамілі ў Цэнтральным РУУС г. Мінска, жыве ў той краіне, на шыроку нагу: ездзіў на дарагіх машынах, падарожнічаў па Еўропе. Гэта высветлілася пасля таго, як пацярпелыя зразумелі, што не ўбачаць сваіх грошай, і звярнуліся ў міліцыю.

Сяргей РАСОЛЬКА.